

SZEBENYI Tamás

Tipológiai kísérlet egy ritka szarmata kori edénytípuson: a vörösre festett kerámia esete

Egyedi technológiai kialakításuk ellenére a vörösre festett edények a szarmata kerámia szakirodalmának kevésbé kutatott rétegét képviselik. Az elmúlt időkben, az általános darabszám növekedésével párhuzamosan, az edényformák spektrumának bővülése felhívta a figyelmet a római előképek jelentőségére, ami messze túlmutat a pecsételt darabok által hangsúlyozott közvetlen hatásokon.

Üllő 5–9. lelőhely kerámiaanyagában a vizsgált edénytípus összesen 296 töredéssel képviselteti magát, ami messze meghaladja a publikált leletanyagok által megbecsülhető átlagos előfordulás mértékét. Mindez egy zárt leletegyüttesen belül rendkívüli alkalmat biztosít egy tipológiai rendszer alapjainak letételéhez. Az azonosított formakincs legtöbb elemében a szarmata Barbaricumban római importból származó terra sigillata edényekhez kapcsolódik (pl. Drag. 33, illetve Drag. 37 típusok), ám talán azonosíthatók olyan részletek is, amelyek a helyi fazekasmesterek mögöttes gondolatvilágáról árulnak el további információkat (pl. a római előképek jellegzetességeinek kombinációja ugyanazon edénytípuson belül, illetve az eredeti formavilág barbár technológiai felkészültségre vagy ízlésvilágra utaló módosításai).

SZIGETI Anna

Temetkezések vizsgálata a Hajdúbagos/Cehăluț közösségek közép-Tisza-vidéki elterjedési területén

Viszonylag kis számban ismerünk a késő bronzkor első szakaszára keltezett Hajdúbagos/Cehăluț kerámiastílushoz köthető temetkezéseket, és azok is inkább szórványos leletek, semmint temetőkhöz kapcsolható sírok. Máig összesen két temetőrészletet tártak fel, mindkettőt a Közép-Tisza-vidéken, azonban csak a névadó lelőhelyet, Hajdúbagos–Daraboshegyet közölték, ahonnan 22 urnasírt ismerünk. Főként e feltárás eredményei alapján eddig kizárólag az urnás-hamvasztásos rítus szokását társították a Hajdúbagos/Cehăluț közösségekkel. Ezt a felvetést kérdőjelezte meg a Sárrétudvari határában talált hízófüldi temető feltárása, ahol az urnasírok mellett csontvázas bronzkori temetkezések is napvilágot láttak. Egy szegedi szakdolgozat feldolgozta ugyan a bronzkori sírokat, de konklúzió nem született a korhasztásos sírok hovatartozását illetően. E sírok újraértékelése, majd az ismert Hajdúbagos/Cehăluț temetkezések dokumentációjának átvizsgálása vezetett ahhoz, hogy a felhívjam a figyelmet a Hajdúbagos/Cehăluț közösségek birituális temetkezési szokásaira.

A KDP-2023-C2321722 számú projekt a Kulturális és Innovációs Minisztérium Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, a 2023-2.1.2-KDP-2023-00002 pályázati program finanszírozásában valósult meg.

SZTANKOVÁNSZKI Tibor

„A próbaszondák alapján egy 7. századi település található a területen...”

A makói ipari park késő avar kori temetője (2023–2024)

A makói ipari park területén, a 254. lelőhely középső részén a Magyar Nemzeti Múzeum megbízásából a Móra Ferenc Múzeum munkatársaival 2023 nyarán próba-, majd 2023 őszén és 2023/2024 telén megelőző feltárást végeztünk, melynek eredményeként összesen 478 jelenséget azonosítottunk. Az előzetes értékelés alapján az objektumok két nagyobb időszakra különíthetők el: 1) egy 4–5. századra(?) keltezhető nagyméretű árok, egy szarmata teleprészlet és egy 10 síros temető; 2) avar és késő avar kori települések részei (épületek, kemencék, tárolóvermek, árkok), valamint egy teljesen feltárt késő avar kori temető. Előadásomban a késő avar kori temetőt mutatom be. A 138 sírból több férfi temetkezésében a korszakra jellemző, pl. griffes és indás motívumokkal díszített bronzveretes öveket tártunk fel, melyek a későbbiekben a temető pontosabb datálását segítik. Kiemelendő a sírok közül a 86. számú, melyben a férfit a halotti házban lovával együtt temették el.

TARI Edit

Középkori fatemplomok a Kárpát-medencében

Egy történelmi toposz tudományos vizsgálata

Az e kutatási téma kibontására megszülető igény szorosan összefügg az 1984-ben Tápiógyörgyén előkerült unikális, 11. századi fatemplom-alapozással. A téma valójában fehér folt a középkor kutatásában. A fenti helyzetből eredő hiányérzet vezetett el ahhoz, hogy elkezdjem a régészeti és történelmi, néprajzi fatemplom adatok összegyűjtését több mint két évtizeddel ezelőtt.

Az okleveles és a régészeti fatemplom- és faház adatok jelentősége nemcsak a megletükben, hanem elterjedésük mértékében és építéstechnikájuk rekonstruálhatóságában is rejlik. A kutatás alsó időhatárának kezdőpontját az államalapítás és a kereszténység felvétele könnyűvé tette, a felső időhatár megvonása problematikusabb.

A közvetett írott és régészeti adatok alapján a Kárpát-medencei faszerkezetes középkori építési mód számos fontos részletét sikerült megfogalmazni. A teljesség igényével történő több évtizedes adatgyűjtés számos új és fontos eredményt hozott.